

Fotografie: Wesley Bronkhorst

Klimaatadaptatie

RAINPROOF AMSTERDAM EN KLIMAATBESTENDIG DEVENTER

'Elke druppel telt'

Een hoosbui van jewelste in de zomer van 2010 was dé wake-upcall voor versnelde maatregelen tegen overtollig hemelwater in Deventer. Nu, talloze maatregelen verder, wordt klimaatadaptatie ingebed in beleid. Amsterdam kent sinds 2014 het programma Rainproof dat in opdracht van het Waternet (het watercyclusbedrijf van de gemeente en het waterschap Amstel, Gooi en Vecht) tot doel heeft om de hoofdstad in 2050 regenbestendig te hebben gemaakt. En, om de stad - met behulp van regenwater - groen, levendig en aantrekkelijk te maken.

"Een stad regenbestendig maken doe je samen," zegt Daniel Goedbloed, programmanager Amsterdam Rainproof. "Samen met wegbeheerders, waterbeheerders, ontwerpers, kennisinstututen, burgers en ook met het bedrijfsleven; van projectontwikkelaars tot hoveniers en tot winkels als Intratuin. Om deze samenwerking te bevorderen en kennis en ervaringen te delen met 'adaptatiepartners', is het platform www.rainproof.nl ontwikkeld.

Platform

Dit platform bevat naast een 'aanklikbaar' overzicht van - "zeker 100" - gerealiseerde en geplande gemeentelijke en particuliere projecten, een lokaal vormgegeven animatiefilm, een agenda met 'waterbijeenkomsten', tips, een concrete toolbox en een kennisbank. Goedbloed: "Dit platform is nu zo uitgekristalliseerd dat we het, inclusief de kennis en 'het gereedschap', tegen kostprijs aanbieden aan andere gemeenten. Daarbij kan het platform lokaal herkenbaar worden ingericht en kunnen gemeentelijke projecten op de projectenpagina worden 'ingetekend'. Zo kunnen we nog meer kennis en ervaringen bundelen via het basisplatform", voorziet Goedbloed.

Wat levert het platform op voor het Rainproof-team zelf? Trots: "In ieder geval vorig jaar de WOW-prijs voor de beste samenwerking, maar dit terzijde. Het is met name de veelheid aan projecten, die ons inzicht geeft in de mogelijk-

heden die er ontwikkeld worden. Zo heeft een Vereniging van Eigenaren in de Pijp, in samenwerking met een woningbouwcoöperatie en een hovenier - die het leuk vond om dit project op het platform te zetten - een waterbufferplaats in combinatie met een bloemen- en kruidentuin ontwikkeld boven op de parkeergarage van het buurtcentrum 'Huis van de Wijk'."

Slimme polderdaken

Goedbloed benadrukt dat het belangrijk is om vroeg aan tafel te zitten met betrokken partijen als lokale woningbouwcoöperaties of projectontwikkelaars. "Zo is er bijvoorbeeld al een flink aantal slimme polderdaken aangelegd bij nieuwbouw op de Zuidas." Slimme polderdaken zijn waterbuffers in combinatie met groen, die overtollig regenwater bufferen totdat het riool weer capaciteit heeft en het water daarna een sensorsignaal afvoeren. Naast concrete aanpassingen in de openbare ruimte, maakt het rainproofteam ook werk van bewustwording. Goedbloed: "We zijn bijvoorbeeld met de medewerkers van Intratuin in gesprek gegaan over het belang van watervriendelijke tuinen. Nu adverteren ze ermee, waarna de Gamma al snel volgde met het opnemen van regentonnen in hun assortiment."

Binnen de gemeente zijn de Rainproof-principes intussen goed ingebed in de noodzakelijke beleidstukken, stelt Goedbloed. "Zo geldt voor alle nieuwbouwprojecten een waterbergings-eis op eigen grond voor piek-buien van 60 mm. Deze eis zal straks moeten worden opgenomen in het

[tekst] NETTIE BAKKER

De Prinsengracht in Amsterdam tijdens een hoosbui

Een van de klimaatmaatregelen in Deventer is de opvang en infiltratie van regenwater in verlaagde groenvakken langs wegen.

gemeentelijk rioleringsplan, maar ik verwacht dat hij ook terug zal komen in de omgevingsvisies.”

Deventer: eerst doen

“Wij zijn eerst gaan doen”, zegt Freddy ten Kate, senior adviseur Riolerings en Water in Deventer. “Een extreme zomerse regenbui in augustus 2010, met enorm veel wateroverlast in Deventerse straten, was voor ons een wake-upcall om onmiddellijk aan klimaatadaptatie te werken en het is niet meer van de agenda geweken. We zijn bijvoorbeeld direct aangehaakt bij het meerjaren

De Bierstraat in Deventer afgezet tegen golfslag.

Hoog water aan de IJssel in Deventer.

beheer- en onderhoudsplan (MJOP) om kansen voor het verminderen van wateroverlast niet te missen. Onze verkeerskundige maatregelen worden ook gecombineerd met het MJOP. Gaat er een straat open dan bekijken we vooraf de mogelijkheden van regenadaptatiemaatregelen. Hiervoor hebben we een kaart gemaakt waarop we kunnen zien waar het water naartoe stroomt in de stad bij extreme regenval en waar dit tot hinder of overlast leidt.

Voor het verbeteren van de waterhuishouding werken we nu aan ons ‘Verbreed basisrioleringsplan, BRP, maar vanaf volgend jaar werken we interdisciplinair aan een klimaatadaptatieplan om in 2020 te voldoen aan het landelijk beleid om klimaatbestendig te handelen. In dit plan brengen we de gemeentelijke opgave in beeld op het gebied van te veel regenwater, hitte, droogte en overstromingen, mét een uitvoeringsagenda voor de komende jaren. Dit plan ontwikkelen we op basis van eigen kennis en op kennis en ervaring van buitenaf. Zo zijn we aangesloten bij verschillende samenwerkingsverbanden, zoals het netwerk City Deal klimaatadaptatie, het samenwerkingsverband in de afvalwaterketen in West-Overijssel, Rivus, en ‘draaien’ we mee in KANS, een samenwerkingsverband van middelgrote gemeenten. Maar ook binnen de gemeente stimuleren we klimaatbewuste burgers. Zo hebben we een subsidieregeling voor het afkoppelen van de regenpijp op de riolerings. Eigenaren van woningen en gebouwen krijgen maximaal 8 euro per m² dakoppervlak voor het afkoppelen van regenwater naar eigen terrein. Als je weet dat meer dan de helft van het gemeentelijk grondgebied in particuliere handen is, dan kun je je voorstellen wat het scheelt als mensen een lokale oplossing vinden voor de afvoer van het dakregenwater. En met water en groen kun je mooie tuinen creëren!”

Heeft Ten Kate concrete tips voor verkeerskundigen? “Pas waar mogelijk waterbergende wegfundatie toe en leg vooral geen overbodige verharding aan. We hebben daarvoor een handreiking door studenten van Hogeschool Windesheim in samenwerking met Tauw. Heb aandacht voor verlaagde groenvoorzieningen die water kunnen opvangen en ook een functie kunnen

Met een blauwe golf als herkenningsteken maakt Deventer duidelijk dat deze verlaagde straatband nabij een vijver een klimaatmaatregel is.

hebben tegen hittestress. Maak ook verkeersremmende maatregelen water-passeerbaar, dus liever geen rijbaanbrede verkeersdrempels. En, heel belangrijk: stel per gemeente één projectleider klimaatadaptatie aan. Laat deze samen met de collega’s van ruimte, verkeer, groen en beheer en onderhoud, misschien ook van gezondheid, naar de beste maatregelen zoeken. Doe je dit niet, dan gaan afdelingen er afzonderlijk mee aan de slag en kom je niet tot de beste oplossingen.”

Een van het riool losgekoppelde regenpijp in Deventer.

Met water en groen kun je mooie tuinen creëren.

Verkeerskundige dilemma’s

Else Tutert, senior adviseur Bereikbaarheid bij de gemeente Deventer, ondersteunt het belang van integrale klimaatadaptatie en beschouwt het zeker ook als een verkeerskundig aandachtspunt: “Het water stroomt immers soms letterlijk over onze wegen.” Maar klimaatadaptatie kan volgens haar ook tot dilemma’s leiden. “Zijn fietsers bijvoorbeeld bereid om af te zien van comfortabele brede geasfalteerde (snel)fietsroutes? Ik voorzie dat we in de duurzaamheidsdiscussies nog tot radicale keuzes moeten komen.” In dit spel om integraal tot een oplossing te komen, heeft Tutert intussen geleerd om “goed te luisteren en vervolgens samen te puzzelen tot je tot het beste ontwerp komt. Zo kun je ook veel bereiken met weinig middelen. Je kunt als verkeerskundige – zeker op dit onderwerp - niet in je eigen vesting blijven zitten. Ik geloof heel erg in de eigen vakkunde, die je kunt inbrengen om samen klimaatmaatregelen te nemen.” Laatste tip uit Amsterdam: “Zie regenwater als een asset om de stad groen, leefbaar en aantrekkelijk te maken en niet, zoals we te lang hebben gedaan, als afval dat je zo snel mogelijk via de riolerings afvoert.”

Op www.vib.nl/vib1-2018klimaatadaptatie vindt u dit artikel met onder meer een link naar het onderzoek van Hogeschool Windesheim en twee powerpoint presentaties.